

Slovėnija

Valstybių narių teisė - Slovėnija

 Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([sl](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Šiame tinklalapyje pateikiama informacija apie Slovėnijos teisinę sistemą.

Teisės šaltiniai

Įvairių rūšių teisinių priemonių aprašas

Bendrosios teisės normos Slovėnijos Respublikos teisinėje sistemoje priimamos valstybės ir vietos lygmenimis. Valstybės lygmens teisės aktai yra Konstitucija (*ustava*), įstatymai (*zakoni*) ir įstatymų įgyvendinamieji aktai, skirstomi į dvi pagrindines kategorijas: dekretus (*uredbe*, kartais dar verčiama „reglamentai“) ir taisykles (*pravilniki*).

Vietos tarybos daugiausia priima potvarkius (*odloki*).

Slovėnijos teisinėje sistemoje nepripažįstamas teismo precedentas, tai reiškia, kad žemesnės instancijos teismai (*nižja sodišča*) formaliai nėra saistomi aukštesnės instancijos teismų (*višja sodišča*) sprendimų. Tačiau žemesnės instancijos teismai paprastai vadovaujasi aukštesnės instancijos teismų ir Aukščiausiojo Teismo (*Vrhovno sodišče*) praktika ir jos paisyti.

Aukščiausiasis Teismas, posėdžiaujantis plenarinėje sesijoje, vienodam įstatymų taikymui svarbiais klausimais gali priimti **principines teises nuomones** (*načelna pravna mnenja*). Pagal Teismų įstatymą (*Zakon o sodiščih*) tokios principinės teisinės nuomonės yra privalomos tik Aukščiausiojo Teismo kolegijoms ir gali būti pakeistos tik naujoje plenarinėje sesijoje. Tačiau žemesnės instancijos teismai paprastai paisyti principinių teisinių nuomonių, o Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje reikalauja, kad būtų tinkamai atsižvelgta į šalį, cituojančią nagrinėjamu klausimu jau priimtą teisinę nuomonę.

Įstatymai ir kiti teisės aktai turi atitikti bendrai pripažintus tarptautinės teisės principus, taip pat Slovėnijai privalomas tarptautines sutartis (kaip nustatyta Konstitucijos 8 straipsnyje). Ratifikuotos ir paskelbtos tarptautinės sutartys turi būti taikomos tiesiogiai. Slovėnijos Konstitucinio Teismo (*Ustavno sodišče*) pozicija yra tokia, kad pagal teisės aktų hierarchiją tarptautinės sutartys turi aukštesnę galią už įstatymų nuostatas. Ratifikuotos tarptautinės sutartys yra integruojamos į nacionalinę teisinę sistemą ir taip sukuria teises bei pareigas fiziniams ir juridiniams asmenims šalyje (jeigu jos yra tiesiogiai vykdytinos).

Slovėnijos teisinė sistema priklauso kontinentinės teisės šeimai ir yra civilinės teisės sistema, o tai reiškia, kad paprotinė teisė nėra teisinės sistemos dalis. Tačiau paprotinė teisė Slovėnijos teisėje bent kiek pripažįstama. Pavyzdžiui, pagal Prievolių kodekso (*Obligacijski zakonik*), kuriuo reglamentuojamos fizinių ir juridinių asmenų sutartys, 12 straipsnį vertinant reikalaujamus veiksmus ir jų padarinius privalomiems komercinių subjektų santykiams atsižvelgiama į tarp šalių nusistovėjusius verslo papročius ir praktiką.

Eidamas savo pareigas, teisėjas yra saistomas Konstitucijos, įstatymų, bendrųjų tarptautinės teisės principų ir ratifikuotų bei paskelbtų tarptautinių sutarčių. Teismų įstatyme numatyta, kad jei civilinės teisės klausimas negali būti išspręstas vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, teisėjas privalo atsižvelgti į panašius atvejus reglamentuojančius teisės aktus. Jei, nepaisant to, dėl klausimo išsprendimo kyla teisinių abejonių, teisėjas privalo priimti sprendimą remdamasis bendraisiais nacionalinės teisinės tvarkos principais. Priimdamas tokį sprendimą, teisėjas privalo vadovautis teisine tradicija ir nusistovėjusiais jurisprudencijos principais. Teisėjas visada privalo elgtis taip, lyg turėtų išnagrinėti neribotą skaičių tos pačios rūšies bylų.

Teisės normų hierarchija

Visos teisės normos privalo atitikti Konstituciją. Įstatymai ir kiti teisės aktai turi atitikti bendrai pripažintus tarptautinės teisės principus, taip pat Slovėnijai privalomas tarptautines sutartis (kaip nustatyta Konstitucijos 8 straipsnyje). Be to, įstatymų įgyvendinamieji aktai ir vietos potvarkiai turi atitikti įstatymus.

Visuotinio taikymo aktai, išleisti viešosios valdžios vykdymo tikslu (*splošni akti za izvrševanje javnih pooblastil*), privalo atitikti Konstituciją, įstatymus ir įstatymų įgyvendinamuosius aktus.

Individualūs aktai ir valstybės institucijų, vietos bendruomenių institucijų ir viešosios valdžios vykdytojų veiksmai turi būti grindžiami priimtu įstatymu ar įstatymu grindžiamu teisės aktu.

Dėl Europos Sąjungos teisės viršenybės Konstitucijoje numatytas pagrindas, pagal kurį Slovėnijos teisinėje sistemoje pripažįstama jos viršenybė, pažymėjus, kad tarptautinių organizacijų, kurioms Slovėnija perdavė dalį savo suverenių teisių (šiuo atveju – Europos Sąjungai), priimti teisės aktai ir sprendimai Slovėnijoje turi būti taikomi pagal šių organizacijų teisinį reglamentavimą.

Institucinė struktūra

Už teisės normų priėmimą atsakingos institucijos

Įstatymus priima Slovėnijos dvejų rūmų parlamento žemesnieji rūmai, Nacionalinis Susirinkimas (*Državni zbor*). Pagal Konstitucijos 80 ir 81 straipsnius Nacionalinį Susirinkimą sudaro 90 Slovėnijos piliečiams atstovaujančių deputatų. Aštuoniasdešimt aštuoni deputatai renkami visuotiniu, lygiu, tiesioginiu ir slaptu balsavimu. Vieną italų nacionalinės bendruomenės ir vieną vengrų nacionalinės bendruomenės deputatą į Nacionalinį Susirinkimą visada turi rinkti šių bendruomenių nariai. Nacionalinis Susirinkimas renkamas ketverių metų kadencijai.

Dekretus leidžia **vyriausybė** (*Vlada*), o **taisykles** – **atskiri** vyriausybės **ministrai**. Vadovaujantis Konstitucijos 110–119 straipsniais, vyriausybę sudaro ministras pirmininkas (*predsednik vlade*) ir ministrai. Pagal savo įgaliojimus vyriausybė ir atskiri ministrai yra nepriklausomi ir atskaitingi Nacionaliniam Susirinkimui, kuris gali inicijuoti jų apkaltą (Konstituciniame Teisme), balsuoti dėl nepasitikėjimo arba pareikšti interpeliaciją. Ministrą pirmininką renka Nacionalinis Susirinkimas, tada jis siūlo Nacionaliniam Susirinkimui skirti (ir atleisti) ministrus.

Konstitucinis Teismas atlieka svarbiausią vaidmenį institucinėje sistemoje, nes gali panaikinti įstatymus, įstatymų įgyvendinamuosius aktus ir vietos potvarkius, jei pripažįsta, kad jie prieštarauja Konstitucijai. Jis taip pat priima išvadas dėl tarptautinių sutarčių atitikties Konstitucijai ir nagrinėja individualius konstitucinius skundus, kuriuos pateikia žala patyrę piliečiai. Šie skundai gali būti pateikiami išnaudojus visas kitas teisinės gynybos priemones.

Vietos potvarkius priima vietos tarybos (*občinski sveti, mestni sveti*), kurias tiesiogiai renka savivaldybės gyventojai.

Sprendimų priėmimo procesas

Vyriausybė, atskiri Nacionalinio Susirinkimo deputatai, aukštesnieji parlamento rūmai, Nacionalinė Taryba (*Državni svet*), ir penki tūkstančiai rinkėjų gali siūlyti Nacionaliniam Susirinkimui priimti įstatymus. Pagal Nacionalinio Susirinkimo darbo reglamentą (*Poslo vnik Državnega zboru*) įprastą Nacionalinio Susirinkimo procedūrą sudaro trys siūlomo įstatymo svarstymai.

Be to, Darbo reglamente numatyta pagreitinta procedūra, taikoma nepaprastosios padėties atvejais. Pagal 86 straipsnį Nacionalinis Susirinkimas sprendimą gali priimti, jei dalyvauja dauguma deputatų ir jei įstatymas priimamas posėdyje dalyvaujančių deputatų atiduotų balsų dauguma, nebent numatyta kitokia dauguma. Nacionalinė Taryba gali vetuoti priimtą įstatymą, o Nacionalinis Susirinkimas gali įveikti tokį veto visų deputatų balsų dauguma.

Teisėkūros referendumą (*Zakonodajni referendum*) (kaip apibrėžta Konstitucijos 90 straipsnyje) reglamentuoja Referendumų ir visuomenės iniciatyvos įstatymas (*Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi*), jį gali inicijuoti pats Nacionalinis Susirinkimas arba, Nacionalinės Tarybos prašymu, trečdalis deputatų arba keturiasdešimt tūkstančių rinkėjų. Rinkėjai turi teisę Nacionalinio Susirinkimo priimtą įstatymą patvirtinti arba atmesti prieš tai, kai jį paskelbia **Respublikos prezidentas** (*Predsednik republike*).

Respublikos prezidentas priimtą įstatymą privalo paskelbti per aštuonias dienas nuo jo priėmimo. Pagal Konstitucijos 154 straipsnį visos normos turi būti skelbiamos, kad įsigaliotų. Valstybės institucijų priimtoms teisės normos skelbiamos Slovėnijos Respublikos oficialiajame leidinyje (*Uradni list Republike Slovenije*; UL RS), o potvarkiai ir kiti vietos teisės aktai skelbiami vietos leidiniuose.

Konstitucijos pakeitimai priimami taikant specialią Konstitucijoje nustatytą procedūrą. Pasiūlymą iš dalies pakeisti Konstituciją gali pateikti 20 Nacionalinio Susirinkimo deputatų, vyriausybė arba trisdešimt tūkstančių rinkėjų. Dėl tokio pasiūlymo sprendžia Nacionalinis Susirinkimas dviejų trečdalių dalyvaujančių deputatų balsų dauguma, tačiau pakeitimas gali būti priimtas tik jeigu jis patvirtinamas dviejų trečdalių visų deputatų balsų dauguma. Konstitucijos 87 straipsnyje nustatyta, kad piliečių ir kitų asmenų teisės ir pareigas Nacionalinis Susirinkimas gali nustatyti tik įstatymu.

ES institucijų priimti **ES reglamentai ir sprendimai** yra tiesiogiai taikytini Slovėnijos Respublikoje. Kad būtų taikytini, jų nereikia ratifikuoti ar skelbti Slovėnijos Respublikos oficialiajame leidinyje.

Tarptautinės sutartys, kurias yra pasirašiusi Slovėnijos Respublika, įsigalioja, kai jas, taikydamas specialią procedūrą, ratifikuoja Nacionalinis Susirinkimas. Tarptautinės sutartys ratifikuojamos priimant vyriausybės pateiktą įstatymą. Įstatymas dėl tarptautinės sutarties ratifikavimo priimamas paprastąja dalyvaujančių deputatų dauguma, jei Konstitucijoje arba įstatyme nenurodyta kitaip.

Teisinių duomenų bazės

Slovėnijos Respublikos teisės aktų registras (*Register predpisov RS*)

☞ [Teisės aktų registro](#) duomenų bazėje pateikiamos nuorodos į visus nuo 1991 m. birželio 25 d. priimtų įstatymų ir nuo 1995 m. priimtų įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų tekstus. Galimybė gauti visus kitų įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų tekstus priklauso nuo laiko, kurio reikia jų elektroninei versijai įkelti UL RS svetainėje.

Nacionalinio Susirinkimo teisės aktai (*Zakonodaja državnega zbora*)

☞ [Nacionalinio Susirinkimo teisės aktų](#) duomenų bazėje pateikiami visų įstatymų ir kitų Nacionaliniame Susirinkime svarstomų aktų tekstai. Tarp jų yra:

- **konsoliduoti įstatymų tekstai (*prečiščena besedila zakonov*)** – oficialiai konsoliduoti po 2002 m. lapkričio 29 d. priimtų ir UL RS paskelbtų įstatymų tekstai bei neoficialiai konsoliduoti tekstai (nuo 2007 m. birželio 17 d.);
- **priimti įstatymai (*sprejeti zakoni*)** – nuo 1991 m. birželio 25 d. (nepriklausomybės paskelbimo dienos) Nacionalinio Susirinkimo priimti ir UL RS paskelbti įstatymai;
- **priimti aktai (*sprejeti akti*)** – nuo 1996 m. lapkričio 28 d. Nacionalinio Susirinkimo priimti ir Slovėnijos Respublikos oficialiajame leidinyje paskelbti aktai;
- **įstatymų projektai (*predlogi zakonov*)** – Nacionalinio Susirinkimo dabartinei kadencijai pateikti svarstyti įstatymų projektai (duomenų bazėje taip pat pateikiami priimti įstatymų projektai, kurie dar nepaskelbti UL RS);
- **įstatymų svarstymai (*obravnavo zakonov*)** (procedūros pabaiga) – visų po 1996 m. lapkričio 28 d. Nacionaliniam Susirinkimui pateiktų svarstyti įstatymų svarstymų archyvas;
- **aktų projektai (*predlogi aktov*)** – Nacionalinio Susirinkimo dabartinei kadencijai pateikti svarstyti aktų projektai (duomenų bazėje taip pat pateikiami priimti aktų projektai, kurie dar nepaskelbti UL RS);
- **aktų svarstymai (*obravnavo aktov*)** (procedūros pabaiga) – visų po 1996 m. lapkričio 28 d. Nacionaliniam Susirinkimui pateiktų svarstyti aktų svarstymų archyvas;
- **potvarkių projektai (*predlogi odlokov*)** – Nacionalinio Susirinkimo dabartinei kadencijai pateikti svarstyti potvarkių projektai (duomenų bazėje taip pat pateikiami priimti potvarkių projektai, kurie dar nepaskelbti UL RS);
- **potvarkių svarstymai (*obravnavo odlokov*)** (procedūros pabaiga) – visų po 1996 m. lapkričio 28 d. Nacionaliniam Susirinkimui pateiktų svarstyti potvarkių svarstymų archyvas.

Teisinės informacijos sistema (*Pravno-informacijski sistem – PIS*)

☞ [Teisinės informacijos sistema](#) – Slovėnijos Respublikos teisės aktų registras (*Register predpisov Republike Slovenije*) yra susietas su kitų valstybės institucijų teisės aktų rinkiniu ir UL RS.

Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys (*Uradni list Republike Slovenije; UL RS*)

Visi nacionaliniai teisės aktai oficialiai skelbiami ☞ [Slovėnijos Respublikos oficialiajame leidinyje](#). Visi dokumentai skelbiami internete.

Susijusios nuorodos

☞ [Slovėnijos teisinė sistema](#), ☞ [Nacionalinio Susirinkimo teisės aktai](#), ☞ [Teisinės informacijos sistema](#), ☞ [Slovėnijos Respublikos oficialusis leidinys \(UL RS\)](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.